सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा दुग्ध संकलन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम कार्य सञ्चालन प्रक्रिया

(कृषि तथा पशु पन्छी विकास मन्त्रालयको मिति २०७७/०६/११ को मन्त्रिस्तरीय निर्णयवाट स्वीकृत)

१. पृष्ठभूमि

पशुपालन क्षेत्रमा सुधार भइरहेकोले नेपालमा दूध लगायत अन्य पशुजन्य पदार्थको उत्पादनमा पनि वृद्धि भइरहेको छ। तर, भौगोलिक विकटता, यातायात सुविधाको अभाव, दुग्ध संकलन/चिस्यान केन्द्रहरुको कमी आदि कारणहरुले गर्दा देशमा उत्पादित कूल दूधको करीव १५–१७ प्रतिशत हिस्सा मात्र औपचारिक संयन्त्र मार्फत बजारमा पुग्ने गरेको छ ।यस्तो अवस्थामा नेपाल लाईभस्टक सेक्टर ईनोभेसन आयोजनाले दूधको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न र दूधको बजार व्यवस्था सुधार गर्न सहकारी, निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा दूध संकलन/चिस्यान केन्द्रको स्थापना तथा सुदृढिकरण, दूध तथा दुग्ध पदार्थको गुणस्तर सुधार, दुग्ध पदार्थ विविधिकरण तथा बिक्री वितरण र बजार विस्तार आदिमा सहयोग गरिरहेको छ। यसै क्रममा दुग्ध उत्पादन क्षेत्रको दिगो विकासमा सहयोग पुर्याउन आयोजनाले सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा दूध संकलन केन्द्र निमार्ण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लागेकोले सो क्रियाकलापलाई अधिकतम प्रतिफल प्राप्त हुने गरी प्रभावकारीरुपमा कार्यान्वयन गर्न कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय (मन्त्रिस्तर) बाट यो कार्यक्रम कार्य सञ्चालन प्रक्रिया स्वीकृत गरी जारी गरिएको छ।

२. उद्देश्य

प्रस्तुत सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामा दूध संकलन केन्द्र निर्माण कार्यक्रमका उद्देश्यहरु यस प्रकार छनः

क) राष्ट्रिय मिल्क ग्रिडमा जोडिन बाँकी मध्यपहाडी लोकमार्ग, उत्तर-दक्षिण जोड्ने मार्ग र हुलाकी मार्ग वरपरका दूध उत्पादन क्षेत्रहरुमा दूध संकलन तथा प्रशोधन सुविधाहरु स्थापना गरी त्यहाँको उत्पादनलाई स्थानीय, प्रादेशिक तथा राष्ट्रिय बजारसँग जोड्ने।

ख) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा पूर्वाधार विकास गरेर दुग्ध मूल्य शृंखला सम्बन्धी व्यवसाय मार्फत रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्ने।

ग) साझेदारीमा पशु स्वास्थ्य, पशु प्रजनन, पशु आहारा लगायतका सेवा तथा अन्य उत्पादन सामाग्रीहरु उपलब्ध गराई ग्रामीण दूध उत्पादन व्यवसायलाई टेवा पुर्याउने।

घ) दुग्ध व्यवसायमा संलग्न सहकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

३. कार्यक्रम सञ्चालन हुने स्थान

यो कार्यक्रम मध्य-पहाडी लोकमार्ग, उत्तर-दक्षिण जोड्ने मार्ग र हुलाकी मार्गसँग जोडिएका सबै जिल्लाका गाउँ तथा नगरपालिकाहरुमा सञ्चालन गर्न सकिने छ ।

४. कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया

४.१ कार्यक्रमको साझेदार छनौट

क) यस कार्यक्रमका साझेदार गाउँ तथा नगरपालिकाहरु हुनेछन् र साझेदार गाउँ वा नगरपालिकाहरुले यो कार्यक्रम दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाहरु मार्फत सञ्चालन गर्नेछन्।

ख) नेपाल लाईभस्टक सेक्टर इनोभेसन आयोजनाका विकेन्द्रीकृत आयोजना सहयोग इकाई कार्यालयहरुले अनुसूची-१ मा उल्लेख भए अनुसार साझेदारहरुका प्रमुख जिम्मेवारीहरु समेत स्पष्ट तोकी सार्वजनिक सूचना मार्फत प्रस्ताव आह्वान गर्ने छन्।

ग) आयोजनासँगको साझेदारीमा आफ्नो गाउँ वा नगरपालिकामा कानूनीरुपमा दर्ता भएका कुनै दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था मार्फत यो कार्यक्रम सञ्चालन गर्न इच्छुक गाउँ/नगरपालिकाहरुले कम्तीमा तीन वर्ष अवधिको कार्ययोजना सहित अनुसूची-२ अनुसारको ढाँचामा प्रस्ताव तयार गरी विकेन्द्रीकृत आयोजना सहयोग इकाईहरुमा पेश गर्नुपर्नेछ।

घ) विकेन्द्रीकृत आयोजना सहयोग इकाईहरुले दर्ता भएका साझेदारी प्रस्तावहरु अनुसूची-३ बमोजिम मूल्याङ्कन गरी प्रदेशस्तर सरोकारवाला विचार विमर्श मञ्चको बैठकबाट अनुमोदन गराएर छनौटको अन्तिम निर्णय गर्नेछन्।

ङ) आयोजना लागू नभएका प्रदेशको हकमा मूल्याङ्कनको अनुमोदन प्रदेश पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयबाट गराउनु पर्नेछ।

च) विकेन्द्रीकृत आयोजना सहयोग इकाई कार्यालयहरुले प्राप्त भएका प्रस्तावहरुको मूल्याङ्कन गर्दा आवश्यक ठानेमा स्थलगत निरीक्षण समेत गर्ने वा गराउने छन्।

४.२ साझेदार छनौट समिति

क) ४.१ क अनुसार यस कार्यक्रमको साझेदार गाउँ वा नगरपालिका छनौट गर्ने कार्य विकेन्द्रीकृत आयोजना सहयोग इकाई कार्यालयमा अनुसूची -४ बमोजिमको मूल्याङ्कन समितिले गर्नेछ ।

४.३ साझेदारीका शर्तहरु

यस कार्यक्रममा साझेदारीका शर्तहरु यस प्रकार हुनेछनः

क) साझेदारी गर्न इच्छुक गाउँ वा नगरपालिकाहरुले कानूनी रुपमा दर्ता भएको सहकारी संस्था मार्फत दूध संकलन केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने गरी प्रस्ताव तयार गर्नुपर्नेछ।

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं